

SISTEMA DE VIGILÀNCIA I CONTROL DELS ORGANISMES GENÈTICAMENT MODIFICATS (OGM) A CATALUNYA

ANY 2005

SISTEMA DE VIGILÀNCIA I CONTROL DELS ORGANISMES GENÈTICAMENT MODIFICATS (OGM) A CATALUNYA

ÍNDEX

1. Introducció	5
2. Què són els OGM?	6
3. Alliberament al Medi Ambient	7
4. Marc legal	8
4.1 Marc legal comunitari	8
4.2 Marc legal estatal i autonòmic	10
5. Situació a Catalunya	11
5.1 Autoritats competents	11
5.2 Mecanismes de coordinació	11
5.3 Superfícies de conreu	13
5.4 Coexistència de cultius genèticament modificats, convencionals i ecològics	13
6. Resultats a Catalunya – any 2005	15
6.1 Autoritzacions d'utilització confinada (notificacions tipus A) i d'alliberament voluntari (notificacions tipus B) d'OGM	15
6.2 Informació i divulgació sobre OGM	15
6.3 Assaigs de camp sobre coexistència entre els diversos sistemes de producció	15
6.4 Inspeccions a les empreses agroalimentàries	15
6.5 Control de llavors d'OGM	16
6.6 La traçabilitat i l'etiquetatge dels aliments a disposició del consumidor final	16
Referències normatives	18

SISTEMA DE VIGILÀNCIA I CONTROL DELS ORGANISMES GENÈTICAMENT MODIFICATS (OGM) A CATALUNYA

01 Introducció

Els aliments i pinsos deriven generalment de plantes i animals els quals han estat seleccionats pels humans durant milers d'anys. Al llarg de tot aquest temps, aquestes plantes i animals han experimentat substancials canvis genètics, atès que els individus amb trets més desitjables per ser aliments o pinsos han estat seleccionats per a la continuació de la propera generació.

Aquests trets o característiques més desitjables, les causaven variacions genètiques que succeïen de manera natural. No és fins molt recentment que ha estat possible modificar el material genètic de cèl·lules vives i d'organismes usant tècniques modernes d'enginyeria genètica.

L'enginyeria genètica va començar a aplicar-se durant els anys setanta i la seva aplicació presenta noves oportunitats i desafiaments per a la salut i el desenvolupament humà. Aquesta tècnica, també coneguda com a *biotecnologia moderna*, permet que plantes, animals i microorganismes siguin genèticament modificats (GM) amb noves característiques més enllà del que és possible mitjançant les tècniques de reproducció i selecció tradicionals. La inclusió d'aquests trets nous ofereix un augment potencial de la productivitat agrícola o una qualitat i unes característiques de nutrició i processament millors, que poden contribuir de manera directa a millorar la salut i el desenvolupament humà. Des de la perspectiva de la salut, també pot aportar beneficis indirectes com ara la reducció de l'ús de substàncies químiques per a l'agricultura, l'augment de la producció agrícola, la sostenibilitat dels cultius i la seguretat alimentària, particularment als països en vies de desenvolupament.

Aquesta tècnica però provoca que hi hagi considerables diferències d'opinió entre diverses organitzacions científiques, comercials i de consumidors sobre la innocuïtat, el valor nutricional i l'efecte ambiental que té el fet d'utilitzar-los. Molts dels gens i trets utilitzats als organismes genèticament modificats (OGM) agrícoles, encara que no tots, són nous i no es coneixen antecedents d'ús alimentari. És per això que diversos països i la Unió Europea (UE) al capdavant, a diferència d'altres mètodes genètics de millora, han regulat estrictament l'aplicació d'aquesta tecnologia per dur a terme una avaluació de riscos obligatòria abans de la comercialització d'aliments GM.

SISTEMA DE VIGILÀNCIA I CONTROL DELS ORGANISMES GENÈTICAMENT MODIFICATS (OGM) A CATALUNYA

02 Què són els OGM?

Els *organismes genèticament modificats* poden definir-se com els organismes el material genètic (DNA) dels quals s'ha alterat d'una manera que no ocorre naturalment per a l'acoblament o la recombinació natural. Com una aplicació de la biotecnologia moderna, aquesta tècnica permet que es transfereixin gens individuals seleccionats d'un organisme en un altre, fins i tot entre espècies no relacionades.

El desenvolupament de plantes resistents a insectes redueix l'ús d'insecticides perjudicials necessaris per controlar certes plagues en les collites. L'ús de plantes tolerants a herbicides d'ampli espectre permet que aquest herbicida s'utilitzi per eliminar una gamma d'espècies de males herbes en la collita sense la destrucció de les plantes genèticament modificades. Aquest tipus d'herbicides redueix la necessitat d'un major nombre de tractaments amb herbicides específics que només destrueixen una sola espècie o alguna mala herba.

A la UE, un OGM o un producte alimentari derivat d'un OGM pot posar-se al mercat només després que hagi estat autoritzat individualment sobre la base d'un procediment detallat. Aquest procediment es basa en una avaluació científica cas per cas dels possibles riscos per a la salut, l'impacte perjudicial per al medi ambient i les conseqüències socioeconòmiques.

En l'actualitat, només uns quants tipus de cultius d'OGM poden ser usats com a aliment i comercialitzats internacionalment per usar-se com a aliments per a humans i animals. Aquests cultius són els següents:

- Blat de moro resistent a herbicides i insectes (blat de moro Bt)
- Soja resistent a herbicides
- Llavors de colza i cotó resistents a insectes i herbicides (principalment un cultiu de fibres, encara que l'oli refinat de cotó s'utilitza com a aliment).

En línies generals, els tipus més comuns d'aliments produïts mitjançant biotecnologia moderna poden dividir-se de la manera següent:

a) Aliments genèticament modificats:

- Aliment que és OGM, com ara el blat de moro genèticament modificat.
- Aliment que consisteix en un OGM o que en contingui; per exemple, una galeta elaborada amb farina de blat de moro genèticament modificat.
- Aliment produït a partir d'OGM, com ara un oli de blat de moro genèticament modificat.
- Aliment que contingui ingredients produïts a partir d'OGM; per exemple, xocolata que contingui lecitina de soja procedent de soja genèticament modificada.
- Aliments que continguin un sol ingredient o additiu produït per microorganismes GM; per exemple colorants, vitamines i aminoàcids essencials.
- Aliments que continguin ingredients processats per enzims produïts mitjançant microorganismes GM; per exemple, el xarop de blat de moro d'alta fructosa produït a partir del midó usant l'enzim glucosa isomerasa (producte d'un OGM).

b) Pinsos genèticament modificats:

- Pinso que és OGM, com ara la soja genèticament modificada.
- Pinso que consisteix en o que contingui OGM; per exemple, un pinso compost que conté blat de moro genèticament modificat.
- Pinso produït a partir d'OGM, com ara la farina de soja genèticament modificada.

03 Alliberament al Medi Ambient

L'alliberament d'un OGM al medi ambient consisteix en la introducció de l'OGM al medi ambient, sense que es prengui cap mesura precisa de confinament per restringir el contacte entre aquest OGM i la població o el medi ambient en general. Aquest alliberament pot portar-se a terme amb finalitats experimentals o respecte a la comercialització de l'OGM.

Els alliberaments experimentals d'OGM al medi ambient principalment es duen a terme a efectes d'estudi, investigació, demostració i desenvolupament de varietats noves. S'estudia el comportament de l'OGM en un medi ambient obert i les seves interaccions amb altres organismes i el medi ambient.

Si els resultats de l'alliberament experimental són positius, l'empresa pot decidir comercialitzar l'OGM, és a dir, posar-lo a l'abast de tercers, ja sigui de manera gratuïta (la transferència gratuïta d'un OGM entre socis comercials) o a través d'una transacció econòmica. Així, els OGM poden comercialitzar-se per al cultiu, la importació o la transformació en diversos productes.

SISTEMA DE VIGILÀNCIA I CONTROL DELS ORGANISMES GENÈTICAMENT MODIFICATS (OGM) A CATALUNYA

04 Marc legal

4.1. MARC LEGAL COMUNITARI

La UE ha legislat sobre OGM des de principis dels anys noranta.

Aquesta normativa específica té dos objectius principals:

- Protegir la salut i el medi ambient.
- Assegurar la lliure circulació de productes genèticament modificats sans i segurs en la Unió Europea.

El marc legal de la normativa sobre OGM ha estat recentment modificat, i ha portat a la creació d'un nou marc jurídic. Els instruments jurídics principals són els següents:

a) La Directiva 90/219/CEE del Consell, de 23 d'abril de 1990, relativa a la utilització confinada de microorganismes genèticament modificats (MGM)

Aquesta Directiva regula la investigació i les activitats industrials que impliquen MGM (com ara virus o bacteris genèticament modificats) sota condicions de contenció, és a dir, en un medi ambient tancat que eviti el contacte amb la població i el medi ambient. Això inclou les activitats de treball als laboratoris.

b) La Directiva 2001/18/CE del Parlament Europeu i del Consell, de 12 de març de 2001, sobre l'alliberament intencional al medi ambient d'organismes genèticament modificats.

Aquesta Directiva s'aplica a dos tipus d'activitats:

- L'alliberament amb finalitats experimentals d'OGM al medi ambient (per exemple, les proves de camp).
- La comercialització d'OGM.

c) El Reglament (CE) núm. 1829/2003 del Parlament Europeu i del Consell, de 22 de setembre de 2003, sobre aliments i pinsos genèticament modificats

Abans de l'entrada en vigor d'aquest Reglament els aliments genèticament modificats estaven regulats com a nous aliments (atès el Reglament (CE) núm. 258/1997 del Parlament Europeu i del Consell, de 27 de gener de 1997, sobre nous aliments i nous ingredients alimentaris) i s'havien aprovat aliments derivats de 18 modificacions genètiques (event en la terminologia anglesa), essencialment blat de moro i derivats de soja, llavors oleaginoses de colza i oli de llavors de cotó. En aquell moment, no hi havia cap legislació específica que cobrés els pinsos genèticament modificats, però nou modificacions genètiques havien estat aprovades sota legislació comunitària relacionada amb el medi ambient, i aquestes aprovacions incloïen l'ús com a pinsos o l'ús en els pinsos (cinc varietats de blat de moro, tres varietats de colza i una varietat de soja).

El Reglament (CE) núm. 1829/2003 regula, des del 18 d'abril de 2004, la posada en el mercat dels aliments i pinsos genèticament modificats que contenen OGM o consisteixen en OGM i proporciona un únic procediment comunitari per a les noves autoritzacions.

d) El Reglament (CE) núm. 1946/2003 del Parlament Europeu i del Consell, de 15 de juliol de 2003, relatiu al moviment transfronterer d'organismes genèticament modificats

Els moviments intencionals i involuntaris d'OGM entre estats membres de la Unió Europea i països tercers són regulats per aquest Reglament, amb l'excepció dels moviments intencionals dins de la Comunitat.

Tots aquests instruments estableixen les condicions que, per exemple, una empresa o un departament universitari d'investigació han de satisfer abans de permetre desenvolupar, utilitzar o comercialitzar un OGM o un producte alimentari derivat d'OGM.

Els OGM i els productes alimentaris derivats dels OGM que es comercialitzin han de satisfer també condicions d'etiquetatge i traçabilitat. Aquestes condicions s'estableixen al:

- Reglament (CE) núm. 1829/2003, abans esmentat.
- Reglament (CE) núm. 1830/2003 del Parlament Europeu i del Consell, de 22 de setembre de 2003, relatiu a la traçabilitat i a l'etiquetatge d'organismes genèticament modificats i a la traçabilitat dels aliments i pinsos produïts a partir d'OGM, i pel qual es modifica la Directiva 2001/18/CE.

L'etiquetatge proporciona informació del producte als consumidors i usuaris i els permet escollir de manera informada.

De manera general, en el cas de productes preempaquetats consistents o que continguin OGM, el Reglament (CE) núm. 1830/2003 requereix als operadors declarar a l'etiqueta: "Aquest producte conté organismes genèticament modificats". En el cas de productes no preempaquetats oferts al consumidor final, aquesta menció ha de figurar al lloc d'exposició del producte.

El llindar de presència adventícia o accidental per a l'etiquetatge és del 0,9% i s'estableix un llindar (transitori) de 0,5% per als OGM amb una avaluació de risc favorable, però que encara no han rebut l'autorització administrativa corresponent a la UE.

Paral·lelament a l'anterior, s'ha desenvolupat una altra normativa europea que s'hi relaciona i que inclou:

- Reglament (CE) núm. 641/2004 de la Comissió, de 6 d'abril de 2004, sobre les normes de desenvolupament del Reglament (CE) núm. 1829/2003 del Parlament Europeu i del Consell pel que fa a la sol·licitud d'autorització de nous aliments i pinsos genèticament modificats, la notificació de productes existents i a la presència accidental o tècnicament inevitable de material genèticament modificat l'avaluació de risc del qual hagi estat favorable.
- Reglament (CE) núm. 65/2004 de la Comissió, de 14 de gener de 2004, pel qual s'estableix un sistema de creació i assignació d'identificadors únics als organismes genèticament modificats.

SISTEMA DE VIGILÀNCIA I CONTROL DELS ORGANISMES GENÈTICAMENT MODIFICATS (OGM) A CATALUNYA

- Recomanació 2004/787/CE de la Comissió, de 4 d'octubre de 2004, relativa a les directrius tècniques de mostreig i detecció d'organismes genèticament modificats i de material produït a partir d'organismes genèticament modificats, com a productes o incorporats a productes en el marc del Reglament (CE) núm1830/2003.
- Recomanació de la Comissió, de 23 de juliol de 2003, sobre les directrius per a l'elaboració d'estratègies i millores pràctiques nacionals amb la finalitat de garantir la coexistència dels cultius modificats genèticament amb l'agricultura convencional i ecològica.

4.2. Marc legal estatal i autonòmic

Paral·lelament a aquesta normativa comunitària, també hem de destacar la següent normativa estatal i autonòmica:

- Llei 9/2003, de 25 d'abril, per la qual s'estableix el règim jurídic de la utilització confinada, l'alliberament voluntari i el comerç d'organismes genèticament modificats.

Aquesta Llei estatal té com a finalitat adequar a l'ordenament jurídic estatal la nova normativa comunitària, i incorporar, així mateix, determinats preceptes per afrontar les noves demandes en relació amb la gestió i el control de les activitats d'utilització confinada i alliberament voluntari, incloent-hi la comercialització, d'organismes genèticament modificats. La Llei incorpora les normes substantives de les directives 98/81/CE (que modifica la Directiva 90/219/CEE) i 2001/18/CE, és a dir, les que, pel dret estatal, són objecte de reserva de llei, i deixen per a un desenvolupament reglamentari posterior les altres de contingut tècnic o les que, pel seu caràcter conjuntural o estacional, poden estar sotmeses a canvis i variacions freqüents i inesperades.

- Reial decret 178/2004, de 30 de gener, pel qual s'aprova el Reglament general per al desplegament i l'execució de la Llei 9/2003, de 25 d'abril, per la qual s'estableix el règim jurídic de la utilització confinada, l'alliberament voluntari i la comercialització d'organismes modificats genèticament.
- Decret 152/2003, de 23 de juny, pel qual s'estableix el règim jurídic per a les actuacions d'utilització confinada, i d'alliberament voluntari d'organismes vegetals genèticament modificats a Catalunya.

Aquest Decret inclou a més la creació de la Comissió Catalana de Bioseguretat, òrgan tècnic consultiu de l'Administració per a aquest sector a Catalunya, i permet el desplegament del que disposen les normatives comunitàries i estatals al territori de Catalunya.

- Projecte de decret ___/2005, de ___, pel qual es regula la producció agrícola genèticament modificada, la coexistència amb la producció convencional i l'ecològica, el seu sistema de vigilància i control i s'estableixen les normes específiques per al conreu de blat de moro.

05 Situació a Catalunya

Tot i que els mecanismes d'autorització i control establerts a la UE han de suposar un nivell de garantia suficient, s'ha observat una percepció negativa, i no només al nostre territori, d'una part dels consumidors respecte a determinats tipus de productes i tecnologies.

Cal fer, doncs, un seguiment adequat del seu ús a tota la cadena alimentària per tal de vetllar pel compliment de les regulacions que són d'aplicació, així com per garantir al consumidor l'accés a la informació útil que li permeti fer una elecció conscient i basada en informació fiable. Aquestes mesures han d'anar especialment dirigides a vetllar pel compliment de les condicions d'etiquetatge i traçabilitat establertes reglamentàriament, les quals s'han de complementar amb accions de comunicació oportunes.

5.1. AUTORITATS COMPETENTS

A Catalunya els òrgans responsables en matèria de vigilància i control d'organismes genèticament modificats són:

1. El Departament d'Agricultura, Ramaderia i Pesca (DARP), pel que fa a:

- La vigilància i el control de les produccions d'OGM a Catalunya.
- La traçabilitat de matèries primeres, productes semielaborats i elaborats procedents d'OGM.
- Les inspeccions dirigides a lluitar contra el frau, les falsificacions i altres infraccions similars en l'àmbit de la producció i comercialització agroalimentàries.

Organismes responsables

Servei de Producció Agrícola de la Subdirecció General d'Agricultura, de la Direcció General de Producció, Innovació i Indústries Agroalimentàries (per als dos primers punts).

Servei d'Inspecció i Control Agroalimentari de la Subdirecció General de Qualitat Agroalimentària, de la Direcció General de Producció, Innovació i Indústries Agroalimentàries (per al darrer punt).

2. L'Agència Catalana del Consum del Departament de Comerç, Turisme i Consum (DCTC), pel que fa a la traçabilitat i l'etiquetatge dels aliments a disposició del consumidor final.

Organisme responsable

Servei d'Inspecció i Control de Mercat de la Subdirecció General de Disciplina de Mercat

5.2. MECANISMES DE COORDINACIÓ

La Comissió Catalana de Bioseguretat (CCBS) és l'òrgan consultiu de l'Administració de la Generalitat de Catalunya que té la missió de rebre les sol·licituds, analitzar-les i avaluar-les amb caràcter previ a l'autorització de qualsevol activitat amb organismes genèticament modificats, per tal que la seva utilització no suposi un perill per a la salut humana ni per al medi ambient. La CCBS està formada per set membres permanents: un representant del DARP que exerceix la presidència, un representant del Departament de Salut, del Departament de Medi Ambient i Habitatge, del Departament d'Educació i Universitats, de l'Agència Catalana del Consum, de l'Agència Catalana de Seguretat Alimentària i un funcionari de la Direcció General de Producció, Innovació i Indústries Agroalimentàries que actua com a secretari.

SISTEMA DE VIGILÀNCIA I CONTROL DELS ORGANISMES GENÈTICAMENT MODIFICATS (OGM) A CATALUNYA

Paral·lelament a la Comissió Catalana de Bioseguretat, hem d'assenyalar dues altres comissions en l'àmbit estatal:

- La Comissió Nacional de Bioseguretat (CNBS) és l'òrgan de l'Estat adscrit al ministeri de Medi Ambient on es comenten i s'informa sobre les notícies de la UE en matèria d'OGM, i s'informa sobre les notificacions. El secretari de la CCBS és el representant de Catalunya de la CNBS.
- La Comissió Nacional de Biovigilància (CNBV) és l'òrgan de l'Estat adscrit al ministeri d'Agricultura, Pesca i Alimentació on es comenten i s'informa sobre les polítiques sectorials en matèria d'OGM. Participa en aquesta Comissió el subdirector d'Agricultura del DARP com a representant de Catalunya.

Les línies de treball principals en relació amb els OGM que es duen a terme són:

1. Regular les activitats d'investigació i desenvolupament de les institucions i entitats que operin amb OGM: autoritzacions d'utilització confinada (notificacions tipus A) i d'alliberament voluntari (notificacions tipus B) d'OGM.

Tipus A: consisteix a autoritzar als laboratoris per treballar amb OGM (R+D). El procés d'autorització és llarg i complex i és un tràmit que pot arribar als dos anys.

Tipus B: consisteix a autoritzar l'alliberament controlat d'OGM amb finalitats diferents a la comercialització (investigació, assaigs demostratius, proves de camp, etc.).

2. Informar els agents que intervenen en les cadenes productiva i comercial sobre les novetats normatives que regulen el sector (Comissió Catalana de Bioseguretat).

3. Informar els productors, elaboradors, distribuïdors, altres agents i consumidors sobre diferents aspectes relacionats amb els OGM (informació i divulgació sobre OGM).

4. Estudiar la coexistència entre els productors que utilitzen OGM i els que operen amb sistemes d'agricultura ecològica, integrada o convencional (assaigs de camp sobre coexistència).

Establiment de criteris per a la coexistència entre la producció d'OGM i procedents d'altres sistemes de producció. Es tracta d'un procés continu de recopilació i estudi de treballs realitzats.

5. Supervisar el compliment de la normativa sobre traçabilitat d'OGM (control de matèries primeres a nivell de camp i del primer receptor). Aquesta activitat ha estat iniciada l'any 2005.

6. Detectar els fraus, les falsificacions i altres infraccions similars en els aliments i pinsos, en particular, evidenciar els casos on productes designats com a convencionals són OGM o, en realitat, en provenen i a l'inrevés.

Aquesta tasca és duta a terme per la Subdirecció General de Qualitat Agroalimentària i es realitza a l'origen, és a dir, en el mateix lloc des d'on s'expedeixen els productes agroalimentaris per a la seva primera introducció en el mercat.

7. Supervisar el compliment de la normativa sobre comercialització i etiquetatge de material vegetal de reproducció genèticament modificat (control de llavors d'OGM)

8. Supervisar el compliment de la normativa referent al registre de cultius comercials genèticament modificats i els convencionals i ecològics i donar informació pública sobre les seves localitzacions a Catalunya.

- Proposta de registre: camps, estructura i fons d'informació
- Disseny del registre: definició dels camps i estructura i vinculació a la Declaració Única a Catalunya (DUN) com a font d'informació

Activitat dependent de la publicació del Projecte de decret ___/2005, de ___, pel qual es regula la producció agrícola genèticament modificada, la coexistència amb la producció convencional i l'ecològica, el seu sistema de vigilància i control i s'estableixen les normes específiques per al conreu de blat de moro, previst per al 2006.

9. La traçabilitat i l'etiquetatge dels aliments a disposició del consumidor final.

5.3. SUPERFÍCIES DE CONREU

La superfície a Catalunya durant l'any 2003 era de 5.390 hectàrees de varietats genèticament modificades de blat de moro sobre un total de 41.650 hectàrees, la qual cosa equivalia al 12,94% del sembrat.

L'any 2004 la superfície de varietats genèticament modificades va augmentar fins a les 16.259 hectàrees sobre un total estimat de 41.925 hectàrees, cosa que representa el 38,78% sobre el total de la superfície de blat de moro sembrada a Catalunya.

L'any 2005 la superfície estimada de varietats genèticament modificades va ser de 17.170 hectàrees sobre un total estimat de 40.754 hectàrees, cosa que representa el 42,13% sobre el total de la superfície de blat de moro sembrada a Catalunya.

Any	Superfície (ha.)			Modificació genètica	
	Total	GM	GM/total (%)	Bt-176	MON-810
2003	41.625	5.390	12,54		
2004	41.925	16.259	38,78	2.187	14.005
2005	40.745	17.170	42,13	928	16.242

5.4. COEXISTÈNCIA DE CULTIUS GENÈTICAMENT MODIFICATS CONVENCIONALS I ECOLÒGICS

Fins al moment en què la Comissió Europea va publicar la Recomanació de la Comissió, de 23 de juliol de 2003, sobre les directrius per a l'elaboració d'estratègies i millores pràctiques nacionals amb la finalitat de garantir la coexistència dels cultius modificats genèticament amb l'agricultura convencional i ecològica, ni la Comissió Europea ni cap estat membre no disposaven de normes reguladores de la producció agrícola genèticament modificada ni tampoc sobre la coexistència entre aquesta i altres sistemes productius.

Per tal d'anar introduint el concepte de coexistència entre els agricultors de conreus extensius i facilitar la implantació d'un sistema regulador que en possibilités la coexistència, el DARP, partint de la Recomanació esmentada, va elaborar un full informatiu i el va enviar al col·lectiu d'agricultors amb explotacions cerealícoles i a d'altres agents implicats a la cadena cerealícola de Catalunya (agrupacions professionals, cooperatives agràries, instituts i centres agrícoles, universitats, etc.).

Recomanacions sobre la coexistència de cultius modificats genèticament, convencionals i ecològics

1. Cooperació entre explotacions veïnes

Hi ha d'haver una col·laboració i una comunicació mútues entre els agricultors per tal de conèixer el tipus de cultiu que se sembrarà i adoptar les mesures necessàries per garantir el correcte etiquetatge de la collita.

2. Aplicació de bones pràctiques agrícoles a les explotacions

3. Ús de llavors certificades

Una de les fonts més importants de barreja accidental de cultius modificats genèticament i cultius no modificats, en el cas del blat de moro, són les impureses de les llavors.

SISTEMA DE VIGILÀNCIA I CONTROL DELS ORGANISMES GENÈTICAMENT MODIFICATS (OGM) A CATALUNYA

4. Distàncies d'aïllament

Per tal de gestionar que la presència accidental d'OGM en cultius convencionals es manté per sota dels llindars establerts en la reglamentació comunitària, cal establir una distància d'aïllament entre parcel·les de blat de moro cultivades.

5. Períodes de floració

Una altra mesura per evitar la presència accidental de pol·len de cultius modificats genèticament en cultius no modificats genèticament, consisteix a programar les dates de sembra entre parcel·les veïnes per evitar la coincidència dels períodes de floració.

6. Sembra

Cal netejar les sembradores i altres eines de treball abans i després d'utilitzar-les, per tal d'evitar la dispersió de llavors que s'hagin utilitzat en operacions anteriors.

7. Collita

Cal netejar la collidora abans i després d'utilitzar-la, així com tots els estris de treball auxiliars, per tal d'evitar la dispersió de llavors que s'hagin utilitzat en operacions anteriors.

8. Transport i emmagatzematge

Cal garantir una separació física de les partides per a diferents destinacions utilitzant diferents sistemes de producció, des de la collita fins al primer punt de venda. Per tant, s'han d'emmagatzemar i processar separatament, evitant el vessament accidental dels grans durant el transport.

Per a més informació, consulteu aquests documents i/o pàgines web següents (els enllaços a Internet eren accessibles en data 5 de setembre de 2005):

- Biotecnologia moderna dels aliments, salut i desenvolupament humà: estudi basat en l'evidència. Departament d'Innocuïtat Alimentària - Organització Mundial de la Salut ¹
- DG SANCO – Aliments i pinsos genèticament modificats ²
- DG SANCO – Plantes i llavors genèticament modificades ³
- Laboratori Comunitari de Referència per a aliments i pinsos genèticament modificats ⁴
- Autoritat Europea de Seguretat Alimentària – Grup científic sobre organismes genèticament modificats ⁵
- Protocol de Cartagena sobre Seguretat de la Biotecnologia del Conveni sobre la Diversidad Biològica ⁶
- Comissió del Codex Alimentarius ⁷

---

¹ URL: http://www.who.int/foodsafety/publications/biotech/biotech_sp.pdf

² URL: http://europa.eu.int/comm/food/food/biotechnology/gmfood/index_en.htm

³ URL: http://europa.eu.int/comm/food/plant/gmplants/index_en.htm

⁴ URL: <http://gmo-crl.jrc.it>

⁵ URL: http://www.efsa.eu.int/science/gmo/catindex_en.html

⁶ URL: <http://www.biodiv.org/doc/legal/cartagena-protocol-es.pdf>

⁷ URL: http://www.codexalimentarius.net/web/index_es.jsp

06 Resultats a Catalunya Any 2005

6.1. AUTORITZACIONS D'UTILITZACIÓ CONFINADA (NOTIFICACIONS TIPUS A) I D'ALLIBERAMENT VOLUNTARI (NOTIFICACIONS TIPUS B) D'OGM

Tipus A

S'han iniciat converses amb cinc centres d'investigació localitzats a la província de Barcelona. Un total de quatre han iniciat la tramitació per l'autorització i l'altre expedient ha estat anul·lat.

S'han efectuat visites de reconeixement i diverses reunions orientades cap a la preparació de la documentació que cal presentar.

Tipus B

S'han presentat catorze notificacions al DARP que han estat totes aprovades i sis a la CIOGM (competència de l'Administració general de l'Estat per aplicació de la Llei 9/2003) que també s'han aprovat.

S'han dut a terme visites de seguiment i control sobre el 85% de les notificacions presentades al DARP (dotze notificacions visitades sobre catorze de presentades).

La CCBS es va reunir durant el 2005 en 5 ocasions: el 5 de març, el 23 de març, el 20 de maig, el 14 de juny i el 29 de juny. Durant les sessions s'estudien les notificacions presentades, s'analitza i consensua l'articulat del Projecte de decret del DARP sobre OGM, i es comuniquen les novetats sobre OGM en l'àmbit de la UE, l'Estat espanyol i Catalunya.

6.2. INFORMACIÓ I DIVULGACIÓ SOBRE OGM

- Seminari organitzat pel DARP: Innovacions tecnològiques en el conreu del panís (Linyola, 16.02.2005). Ponència sobre la situació dels OGM a Catalunya i projecte de decret.
- Programa debat sobre transgènics a Canal 50 (TeleSabadell, 22.03.2005).
- Seminari organitzat per la Federació de Cooperatives de Catalunya (Lleida, març de 2005).
- Aula de Consum, organitzada per l'Agència Catalana del Consum, sobre OGM (Barcelona, 30.03.2005).
- Biocultura 2005 (Barcelona, 07.05.2005). Taula rodona: els transgènics a Catalunya.

6.3. ASSAIGS DE CAMP SOBRE COEXISTÈNCIA ENTRE ELS DIVERSOS SISTEMES DE PRODUCCIÓ

Conveni de col·laboració entre el DARP o l'IRTA per a la realització d'un assaig de coexistència del conreu de blat de moro a Foixà (Girona). Pendent de resultats.

6.4. INSPECCIONS A LES EMPRESES AGROALIMENTÀRIES

Durant l'any 2005, el servei d'inspecció i control agroalimentari de la Subdirecció General de Qualitat Agroalimentària del DARP ha efectuat 42 inspeccions a empreses agroalimentàries en les quals es conjuguen tècniques de control per anàlisi d'ADN i control documental sobre elements de la traçabilitat de les empreses i entre empreses.

SISTEMA DE VIGILÀNCIA I CONTROL DELS ORGANISMES GENÈTICAMENT MODIFICATS (OGM) A CATALUNYA

De les 42 inspeccions es van detectar infraccions en 19 (48%), que consistien fonamentalment en la falsedat en la designació (etiquetatge i documentació de transport i comercial) o la manca d'indicació de la característica d'OGM quan el producte és un OGM o en prové i/o la indicació que un producte és OGM quan analíticament no ho és.

A les inspeccions, a més del control documental que suposa la consulta i l'examen de gran quantitat de documents (albarans, factures, fitxes tècniques, registres de traçabilitat) es van pendre 27 mostres, de les quals 5 van resultar no conformes.

Els sectors investigats van ser els relacionats amb salses, xocolates, olis, matèries primeres (soja i blat de moro), productes carnis (proteïnes de soja), cerveses (blat de moro), caramels i pinsos.

A més a més, el servei de producció ramadera de la Subdirecció General de Ramaderia del DARP va dur a terme comprovacions d'etiquetatge a totes les etiquetes i documents d'acompanyament que s'han revisat durant les visites efectuades (662 etiquetes/documentos en total).

6.5. CONTROL DE LLAVORS D'OGM

S'han analitzat 62 mostres de llavors de blat de moro. Totes les mostres han presentat resultat negatiu, és a dir, estan lliures de transgènia. D'aquestes 62 mostres, 20 es corresponen amb lots certificats a Catalunya, i les 42 restants corresponen a lots d'importació reprecintats per l'empresa amb l'autorització de l'Oficina Espanyola de Varietats Vegetals (OEVV).

6.6. LA TRAÇABILITAT I L'ETIQUETATGE DELS ALIMENTS A DISPOSICIÓ DEL CONSUMIDOR FINAL

L'Agència Catalana del Consum va dur a terme 75 mostres a diferents productes en la fase de comercialització al consumidor final amb l'objectiu de comprovar que l'etiquetatge d'aquests productes com a lliures d'OGM era correcte. L'anàlisi de les 75 mostres va confirmar que els productes no contenien OGM.

Durant l'any 2005, la Direcció General de Salut Pública ha rebut 8 notificacions, resultat d'algunes actuacions efectuades a d'altres comunitats autònomes, en relació amb resultats positius de presència d'OGM en productes no etiquetats com a tals. Les actuacions dutes a terme en la investigació de sis de les notificacions, no van demostrar que s'utilitzés OGM en l'elaboració de productes. Malgrat tot, atès que totes feien referència a OGM autoritzats que han superat satisfactòriament l'avaluació, es van traslladar a l'Agència Catalana del Consum per motius de competència en l'etiquetatge dels productes. De les altres dues notificacions, l'Agència Catalana del Consum va comunicar que l'anàlisi de les mostres va tenir un resultat negatiu.

Referències normatives:

- Directiva 90/219/CEE del Consell, de 23 d'abril de 1990, relativa a la utilització confinada de microorganismes genèticament modificats (DOCE L núm. 007, de 10.01.1991).
- Directiva 98/81/CE del Consell, de 26 d'octubre de 1997, per la qual es modifica la Directiva 90/219/CEE, relativa a la utilització confinada de microorganismes genèticament modificats (DOCE L núm. 330, de 05.12.1998).
- Reglament (CE) núm. 258/1997 del Parlament Europeu i del Consell, de 27 de gener de 1997, sobre nous aliments i nous ingredients alimentaris (DOCE L núm. 043, de 14.02.1997).
- Directiva 2001/18/CE del Parlament Europeu i del Consell, de 12 de març de 2001, sobre l'alliberament intencional al medi ambient d'organismes genèticament modificats i per la qual es deroga la Directiva 90/220/CEE del Consell (DOCE L núm. 106, de 17.04.2001).
- Recomanació de la Comissió, de 23 de juliol de 2003, sobre les directrius per a l'elaboració d'estratègies i millores pràctiques nacionals amb la finalitat de garantir la coexistència dels cultius modificats genèticament amb l'agricultura convencional i ecològica (notificada amb el número C(2003) 2624 - DOUE L núm. 189, de 29.7.2003)
- Reglament (CE) núm. 1829/2003 del Parlament Europeu i del Consell, de 22 de setembre de 2003, sobre aliments i pinsos genèticament modificats (DOUE L núm. 268, de 18.10.2003).
- Reglament (CE) núm. 1830/2003 del Parlament Europeu i del Consell, de 22 de setembre de 2003, relatiu a la traçabilitat i a l'etiquetatge d'organismes genèticament modificats i a la traçabilitat dels aliments i pinsos produïts a partir d'aquests, i pel qual es modifica la Directiva 2001/18/CE (DOUE L núm. 268, de 18.10.2003).
- Reglament (CE) núm. 641/2004 de la Comissió, de 6 d'abril de 2004, sobre les normes de desenvolupament del Reglament (CE) núm. 1829/2003 del Parlament Europeu i del Consell, pel que fa a la sol·licitud d'autorització de nous aliments i pinsos genèticament modificats, la notificació de productes existents i a la presència accidental o tècnicament inevitable de material genèticament modificat l'avaluació de risc del qual hagi estat favorable (DOUE L núm. 102, de 07.04.2004).
- Reglament (CE) núm. 65/2004 de la Comissió, de 14 de gener de 2004, pel qual s'estableix un sistema de creació i assignació d'identificadors únics als organismes genèticament modificats (DOUE L núm. 10, de 16.01.2004).
- Recomanació 2004/787/CE de la Comissió, de 4 d'octubre de 2004, relativa a les directrius tècniques de mostreig i detecció d'organismes genèticament modificats i de material produït a partir d'organismes genèticament modificats, com a productes o incorporats a productes en el marc del Reglament (CE) núm. 1830/2003 (DOUE L núm. 348, de 24.11.2004).
- Recomanació de la Comissió, de 23 de juliol de 2003, sobre les directrius per a l'elaboració d'estratègies i millores pràctiques nacionals amb la finalitat de garantir la coexistència dels cultius modificats genèticament amb l'agricultura convencional i ecològica (DOCE L núm. 189, de 29.07.2003).

SISTEMA DE VIGILÀNCIA I CONTROL DELS ORGANISMES GENÈTICAMENT MODIFICATS (OGM) A CATALUNYA

- Llei 9/2003, de 25 d'abril, per la qual s'estableix el règim jurídic de la utilització confinada, l'alliberament voluntari i el comerç d'organismes genèticament modificats (BOE núm. 100, de 26.04.2003).
- Reial decret 178/2004, de 30 de gener, pel qual s'aprova el Reglament general per al desplegament i l'execució de la Llei 9/2003, de 25 d'abril, per la qual s'estableix el règim jurídic de la utilització confinada, l'alliberament voluntari i la comercialització d'organismes genèticament modificats (BOE núm. 27, de 31.01.2004).
- Decret 152/2003, de 23 de juny, pel qual s'estableix el règim jurídic per a les actuacions d'utilització confinada, i d'alliberament voluntari d'organismes vegetals genèticament modificats a Catalunya (DOGC núm. 3917, de 03.07.2003).
- Projecte de decret ____/2005, de ____, pel qual es regula la producció agrícola genèticament modificada, la coexistència amb la producció convencional i l'ecològica, el seu sistema de vigilància i control i s'estableixen les normes específiques per al conreu de blat de moro.

Document elaborat per:

Departament d'Agricultura, Ramaderia i Pesca
Departament de Salut
Agència Catalana del Consum
Agència Catalana de Seguretat Alimentària

Disseny i maquetació: ondeuev.net

Document editat per:

ISBN 84-393-7294-9

9 788439 372943